

поліцейських офіцерів громади. У даному Положенні має бути чітко визначено статус таких поліцейських, коло їх прав та обов'язків, межі компетенції, коло правових гарантій та межі соціального захисту, особливості взаємодії з іншими підрозділами поліції, та координації роботи поліцейських з представниками об'єднаних територіальних громад. Також вкрай актуальним питанням з вироблення дієвого механізму розробки навчальних програм для підготовки поліцейських офіцерів громади та закріплення його на рівні відповідного нормативно-правового акта. Прийняття вказаного нормативно-правового акта має створити належні умови для виконання поліцейськими офіцерами громади покладених на них завдань щодо реалізації спільно із громадою проєктів з підвищення публічної безпеки (профілактика злочинів серед неповнолітніх, протидія домашньому насильству, популяризація здорового способу життя, допомога уразливим категоріям населення тощо); здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішень про застосування адміністративних стягнень; проведення перевірки за зверненнями громадян та вжиття необхідних заходів.

Одержано 18.10.2021

УДК 340.132

Юлія Олегівна БЕЗУСА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА ОЦІНОЧНИХ ПОНЯТЬ У ПРАВІ В РАДЯНСЬКІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ.

У радянському правознавстві питання реалізації оціночних понять під час правозастосування набуло розгаслу.

Я. Брайнін, у своїй праці, виданій у 1967 році, вказує про те, що оціночні поняття – це поняття, що не конкретизовані законодавцем, а безпосередньо уточнюється органом, що застосовує закон [1, с. 27]. Він наголошує, що оціночне поняття призначене для уточнення його змісту уповноваженим суб'єктом, що здійснює втілення норм права у суспільні відносини під дію яких вони підпадають. У своїх подальших наукових працях, Я. Брайнін неодмінно наголошував на тому, що чим менше оціночних понять, тим краще, оскільки індивідуальна (суб'єктивна) оцінка може й не збігатися, а іноді й вийти за межі тієї оцінки, яку мав на увазі законодавець, встановлюючи норму, що містить оціночне поняття [1, с. 105].

Т. Кашаніна наголошує, що під оціночним поняттям розглядається виражений у нормі права припис, у якому закріплюються найбільш загальні ознаки, властивості, якості, зв'язки і відношення різних предметів, явищ, що детально не роз'яснюються законодавцем з тим, щоб воно конкретизувалося шляхом оцінки в процесі застосування права і дозволяло здійснювати в межах зафіксованої в ній загальності індивідуальну піднормативну регламентацію суспільних відносин [2, с. 8]. Тобто авторка стверджує, що оціночні поняття з притаманним їм абстрактним змістом, вводяться законодавцем у норму права з метою встановлення загальних положень щодо регулювання певного виду суспільних відносин, що підпадають під дію даної норми, а правозастосувач в процесі врегулювання даних відносин у відповідності до правової норми, конкретизує зміст даного оціночного поняття до особливостей відносин, що виникли та підпадають під дію цієї норми [1, с. 8].

Аналізуючи підхід вченої можна зробити висновок про те, що її бачення сутності оціночних понять збігається з науковим підходом Я. Брайніна. Отже, оціночне поняття є

поняттям, котре закріплено у правовій нормі. В ньому наводяться загальні риси правового регулювання суспільних відносин, що підпадають під дію даної норми. Законодавцем у оціночному понятті зазначаються загальні ознаки, властивості, якості, зв'язки і відносини різноманітних предметів, явищ, дій, процесів під впливом яких суспільні відносини змінюються, але за допомогою абстрактності оціночних понять, вони все ж будуть підпадати під правове регулювання норми, в якій міститься дане оціночне поняття.

Дещо інше бачення щодо розуміння суті оціночних понять мав С. Вільнянський, який наполягав на тому, що вони надають правозастосувачеві можливість вільної оцінки фактів з урахуванням індивідуальних особливостей конкретного випадку при обов'язковому врахуванні закону [3, с. 13-14].

В сучасних умовах позиція С. Вільнянського з приводу розуміння суті оціночних понять виявляється як актуальна та найбільш цікава саме через те, що вільна оцінка фактів обмежується саме метою закону, а отже не є абсолютно повільною.

На думку В. Кудрявцева, оцінні поняття значною мірою визначаються правосвідомістю юриста, який застосовує закон [4, с. 134-136]. На думку вченого, остаточний зміст оціночного поняття формулюється саме правозастосувачем в залежності від суспільних відносин до яких це поняття застосовується [4, с. 134-136]. З цим погоджується С. Шапченко, який наголошує, що оціночні поняття – це такі поняття, застосування яких передбачає можливість самостійної оцінки конкретного випадку з боку правозастосувачів та здійснення на її основі під нормативного врегулювання суспільних відносин» [5, с. 12].

Своєю чергою, В. Жеребкін у науковій праці «Оціночні поняття права» (1976 р.), вказує про те, що основною логіко-гносеологічною атрибутивною ознакою оціночних понять є те, що до їхнього змісту завжди може бути внесеним новий елемент, на підставі якого предмет відносять до множини, що відображає це поняття [6, с. 7, 13].

Характеризуючи погляди вчених радянського періоду щодо розуміння квінтесенції терміну «оціночні поняття у праві», слід зазначити про те, що ними відводилася ключова роль правозастосовному розсуду під час реалізації оціночних понять, а також наголошувалось на наявності виникнення правозастосовних ризиків, в т.ч. тих, що спричиняються зловживанням владою або втіленням особистих інтересів. Одночасно з цим, слід наголосити на тому, що в наукових публікаціях радянської доби на тему оціночних понять у праві майже не відводилося питанням практики їхнього застосування.

Список бібліографічних посилань

1. Брайнин Я. М. Уголовный закон и его применение. Москва : Юрид. лит., 1967. 240 с.
2. Кашанина Т. В. Оценочные понятия в советском праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Свердловск, 1974. 17 с.
3. Вильнянский С. И. Применение норм советского социалистического права. Ученые записки Харьковского юридического института им. Л. М. Кагановича. 1956. Вып. 7. С. 3–18.
4. Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. Москва : Юристъ, 1999. 304 с.
5. Шапченко С. Д. Оценочные признаки в составах конкретных преступлений : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Киев, 1988. 24 с.
6. Жеребкин В. Е. Оценочные понятия права. Харьков, 1976. 231 с.

Одержано 19.10.2021